

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJA

Diskusijos

NAUJOMIS GENOMINĖMIS TECHNOLOGIJOMIS (NGT) GAUTŲ AUGALŲ VEISLIŲ TEISINĖ REGULIACIJA – NAUDA IR IŠŠŪKIAI,

vykusios 2023 m. lapkričio 17 d. Lietuvos mokslų akademijoje,

REZOLIUCIJA

Lietuvos mokslininkai parengė ir ištyrė genų redagavimo technologijas bei pateikė jas praktiniam naudojimui. Naujos genominės technologijos (NGT) leidžia tiksliai genome padaryti pakeitimus, kurie gali būti identiški atsirandantiems natūraliai gamtoje ar selekcijos procese. Dėl šios priežasties jau kurį laiką JAV ir kitose šalyse genetiškai modifikuoti organizmai (GMO) reguliuojami pagal modifikacijų pobūdį ir sukliamą poveikį, bet ne pagal tai, kaip jie buvo padaryti. Pasenęs Europos Sąjungos GMO reglamentavimas net tuos pačius genus turinčias augalų veisles gali priskirti skirtingoms veislių grupavimo kategorijoms. Toks reglamentavimas ne tik trukdo įveikti XXI a. keliamus iššūkius (klimato kaitos, dirvožemio druskėjimo ir kitus), bet ir riboja bei iškreipia ES žemės ūkio konkurencingumą pasaulyje.

Atsižvelgdama į šiuos nuogaštavimus Europos Komisija rengia atnaujintą NGT sukurtų augalų teisinę reguliavimą. Pagal svarstomą pasiūlymą augalai, turintys tokias pat mutacijas, kurios gali atsirasti natūraliai ar tradicinės mutagenozės būdu, būtų priskiriami NGT 1 kategorijai ir būtų nereguliuojami. O visi kiti augalai su tolesnių sistematinių grupių organizmų (gyvūnų, grybų, bakterijų ir kt.) transgenais būtų priskiriami NGT 2 kategorijai ir jų reguliacija liktų apibrėžta GMO direktyvoje.

NGT skirstymo į grupes reguliacija išsiskiria tuo, kad yra orientuota ne į tai, kaip buvo sukurtos genetinės modifikacijos, bet į tai, kokios konkrečios modifikacijos atliktos augalų genome. Toks požiūris yra logiškas ir koreliuoja su JAV, Kanadoje, Japonijoje ir kitose šalyse priimtu reguliavimu. Ši reguliacija palengvintų augalinės kilmės prekių judėjimą ir užtikrintų vienodas konkurencines sąlygas tarptautiniu mastu, skatintų tarptautinį bendradarbiavimą ir technologinę plėtrą. Minėtas pasiūlymas yra kompromisinis ir jį rengiant reikėtų įvertinti daugelio suinteresuotų šalių argumentus.

Diskusijos dalyviai pritarė, kad tai būtų teisingas žingsnis, kuris ateityje padėtų ne tik užtikrinti Europos Sąjungos žemės ūkio konkurencingumą, bet ir suteiktų vartotojams galimybę turėti saugesnius ir sveikesnius maisto produktus.

Kviečiame Lietuvos valstybės institucijas pritariti ir Europos Parlamentą galimai greičiau priimti reglamentą, leidžiantį kurti perspektyvias augalų veisles naudojant naujas, saugias genomines technologijas.

Lietuvos mokslų akademijos prezidentas

Jūras BANYS

Lietuvos mokslų akademijos
Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininkas

Limas KUPČINSKAS

Lietuvos mokslų akademijos
Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas

Vidmantas STANYS